

CIVITTA

**TARTU LINNA JA MAAKONNA
TÖÖTLEVA TÖÖSTUSE UURING**

Tulemuste tutvustus

Karin Jalasto
18.10.2022

\ UURINGU EESMÄRK JA METOODIKA

- **Uuringu eesmärgiks** oli saada konkreetseid ja rakendatavaid soovitusi, kuidas saab Tartu Linnavalitsus kaasa aidata Tartu linnas ja maakonnas tegutsevate töötleva tööstuse (EMTAK C) ettevõtete arengule.
- **Metoodika:** eesmärkide saavutamiseks kombineeriti erinevaid meetodeid, nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid andmeid.
- Analüüs viidi läbi mai-august 2022

KOHTUMISE KAVA

Põhitulemuste ülevaade ja arutelu

1. Ettevõtete arengutendentsid 2016-2020 Äriregistri andmete põhjal
2. Ettevõtete vajadused seoses tööjõuga
3. Ettevõtete vajadused ja investeerimisplaanid seoses digitaliseerimisega
4. Ettevõtete vajadused ja investeerimisplaanid seoses keskkonnamõjude vähendamisega

\ Uuringu põhitulemused

\ PÕHILISED NÄITAJAD – TÖÖTLEVA TÖÖSTUSE ETTEVÕTETE MAJANDUSNÄITAJATE ANALÜÜS 2016-2020

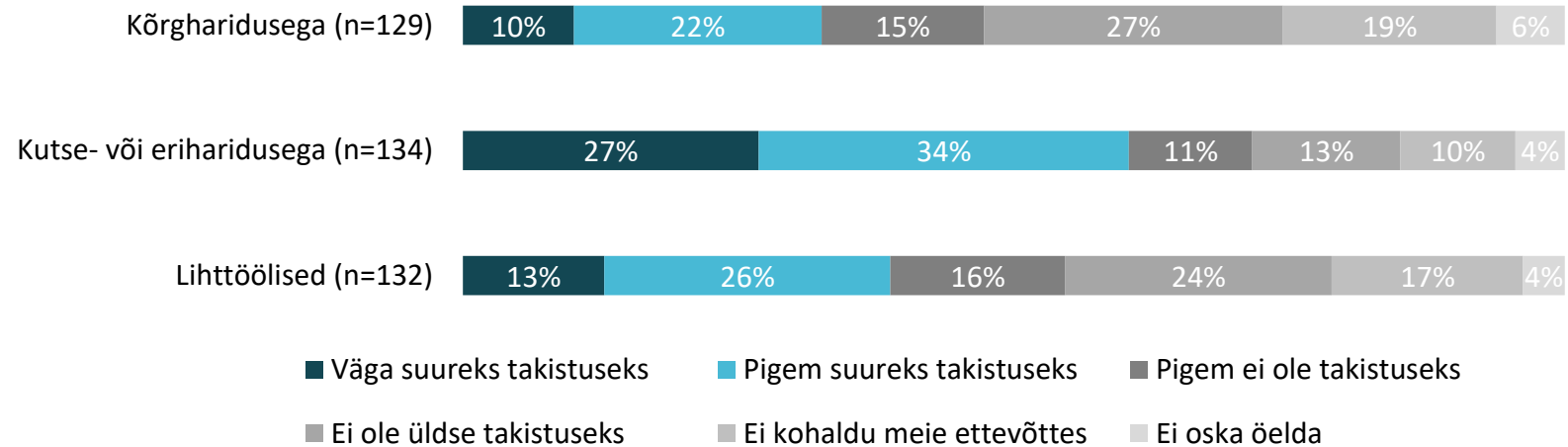
- **Tartus ja Tartu maakonnas tegutses 2020. aastal kokku 1278 ettevõtet. See on 46% rohkem kui 2016 aastal.**
  - Kõige rohkem ettevõtteid on puidutöötlemises (18%), metalltoodete tootmises (15%) ning mööblitootmises (11%).
  - Kõige vähem ettevõtteid on joogitootmises (1%), nahatöötlemises (1%), kemikaalide ja keemiatoodete valmistamises (1%), farmaatsiatööstuses (1%), elektriseadete tootmises (1%) ning muude transpordivahendite tootmises (1%).
- **Tartu töötleva tööstuse ettevõtetes oli 2020. aastal hõivatud 9726 inimest. Hõivatute arv tõusis 5 aasta jooksul (võrreldes 2016. aastaga) 64%.**
  - Kasvanud on mitte ühegi töötajaga ettevõtetete arv. 2020 a oli neid 37%.
  - Muu töötajate arvu lõikes on ettevõtetete osakaalude jaotus sarnane 2016.a-le.
- **Tööstusettevõtete kogukasum oli 2020. aastal 93,7 miljonit eurot. See on ligi kolmandiku võrra rohkem kui 2016. aastal.**
  - Suurimad kasumikasvud on puidutöötlemises, metalltoodete tootmises ning kemikaalide ja keemiatoodete tootmises.
  - Enim on langenud kogukasumid muude mittemetalsete mineraalide tootmises, joogitootmises ning mööblitootmises.
- **Tartumaa tööstusettevõtete kogulisandväärtus on viie aasta jooksul (2016. – 2020. aasta) kasvanud pea kolmandiku võrra.**
  - Ettevõtte kohta on lisandväärtus kasvanud vaid kesk-kõrgtehnoloogilise tootmisega ettevõtetes (38%), olles teistes keskmiselt 4% - 9% langenud.

Ettevõtete vajadused seoses \ tööjõuga

\ 61% ETTEVÕTETEST PEAVAD KUTSE- VÕI ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE PUUDUST OLULISEKS TAKISTUSEKS ETTEVÕTTE ARENGU JUURES

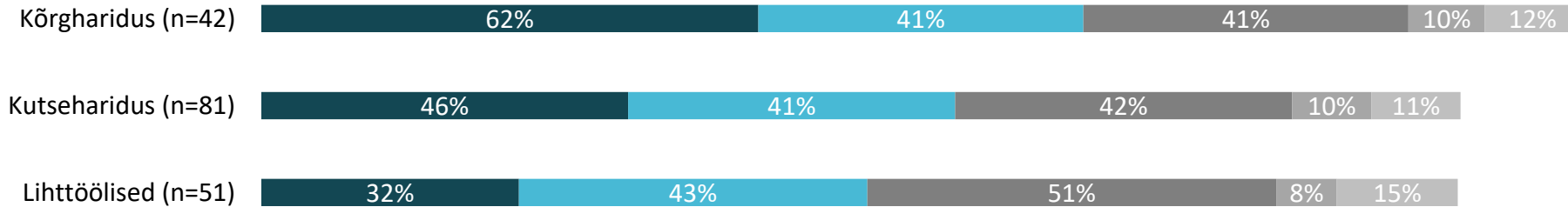
KUIVÕRD SUUREKS TAKISTUSEKS HINDATE VAJALIKE KOMPETENTSIDEGA TÖÖJÕU PUUDUMIST TEIE ETTEVÕTTE ARENGU JUURES?

- Suurim puudus on kutse- või eriharidusega spetsialistidest, mida on hinnatud takistuseks 61% küsitlusele vastanutest.
- Suurematel ettevõtetel on rohkem puudu ka kõrgharidusega spetsialistidest ja lihttöölisedest.

VALDAVALT PÕHJUSTAB TÖÖTAJATE PUUDUST VALDKONNA SPETSIALISTIDE VÄHESUS EESTIS JA / VÕI TARTUS

MIKS ON TEIE POOLT EELMISES KÜSIMUSES MAINITUD SPETSIALISTE KEERULINE LEIDA? PALUN VALIGE KÕIK KOHALDUVAD VARIANDID:

- Selle valdkonna spetsialiste on Eestis vähe
- Kandidaatide palganõuded on liiga suured
- Muu, palun täpsustage

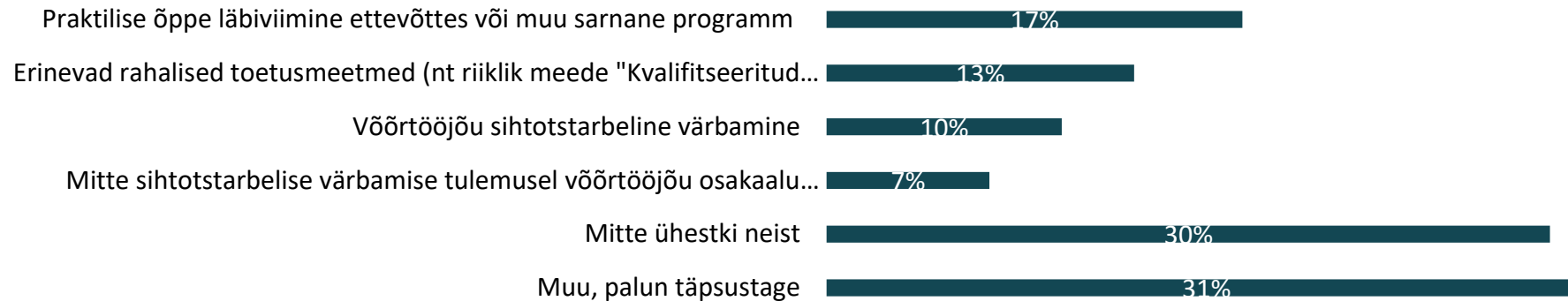
- Selle valdkonna spetsialiste on Tartu piirkonnas vähe
- Kandidaatide töötingimuste nõuded on liiga suured

- Mida väiksem ettevõtte, seda suuremaks takistuseks on palganõue, sõltudes ka spetsialisti tasemest.
- Muu:
  - Kutsehariduse turule mittevastavuse probleem.
  - Kõrg- ja kutseharidusega spetsialistide puhul on takistuseks erialaste teadmiste nappus või et teatud erialade spetsialiste ei koolitata Eestis.
  - Lihttöölise puhul on rohkem töökorralduslikke muresid: öötööd, vahetustega tööd ei taheta teha; puudub korralik ühistranspordisüsteem, et linnast välja või linna serva tööle minna; tootmisettevõttes töötamine on negatiivse kuvandiga.

\ ÜHTE JA AINSAT LAHENDUST TÖÖJÕU PUUDUSE LEEVENDAMISEKS EI OLE

MILLEST ON TEIE ETTEVÕTTELE VIIMASE VIIIE AASTA JOOKSUL OLNUD ENIM ABI TÖÖJÕUPUUDUSE LEEVENDAMISEL? PALUN VALIGE KÕIK KOHALDUVAD VARIANDID, N=134

- Kõige enam on olnud leevendust praktilise õppe läbiviimisest, samas seda lahendust on kasutanud rohkem ettevõtted, kus on 10 või rohkem töötajat.
- Rahalisi toetusmeetmeid on mõnevõrra rohkem kasutanud väiksed ettevõtted.
- Võõrtööjõudu on teistest märkimisväärselt rohkem kasutanud ettevõtted, kus on 50 või rohkem töötajat.
- „Muu“: erinevad põhjendused nagu:
  - kutseõppesüsteemi toimimine;
  - tootmise ümberorganiseerimine;
  - heade töötingimuste pakkumine, mis tagab püsiva kaadri;
  - renditööjõu kasutamine;
  - teenuste sisseostmine;

\ ETTEPANEKUD TÖÖJÕU PUUDUSE LEEVENDAMISEKS

JÄRELDUS 1: Töötleva tööstuse ettevõtetes on puudus kutse- ja eriharidusega spetsialistidest. Ettevõtjate hinnangul on peamiseks kitsaskohaks eesti haridussüsteem, mis ei toeta tööstussektorisse vajaliku tööjõu ettevalmistamist.

Soovitus 1: Tartu linna ja maakonna tasandil saab kutsehariduse probleeme osaliselt lahendada linnale kuuluva Tartu Rakendusliku Kolledži (VOCO) abil. Õppekava tuleks kujundada vastavalt kohalike ettevõtjate vajadustele.

Soovitus 2: Lühiajaliselt on võimalik ettevõtjaid toetada koostöös kohalike Töötukassa esindusega, ülikoolide, erialaliitudega ja asjakohaste organisatsioonidega jätkuvate koolituste pakkumisel.

- Näiteks baaskoolituse pakkumine puidutööstuse töötajatele
- Andragoogika koolitused ettevõttesisestele koolitajatele, kelle ülesandeks on teiste töötajate väljaõpetamine

JÄRELDUS 2: Uuringus avaldati korduvalt, et töötleva tööstuse ettevõtted vajavad üsna mitmekülgsel tööjõudu. Samas puudub linnavalitsusel detailne ülevaade milliseid spetsialiste täpselt ja kui palju vajatakse.

Soovitus 3: Teadaolevalt planeerib sellise ülevaate koostamist AIRE, mille tulemustest oleks kasu ka Tartu Linnavalitsuse tegevuste planeerimiseks. Lisaks on soovitatav tutvuda ja tegevuste planeerimisel toetuda OSKA raportitele, mille eesmärk ongi kaardistada detailseid tööjõu vajadusi lähiaastatel.

Soovitus 4: Tööjõuprobleemide lahendamise toetamisel tuleks omavalitsusel välja selgitada ja keskenduda paarile suurimale ja spetsiifilisemale kitsaskohale (nt konkreetsetele suurettevõtetele, konkreetse oskusega ametikohtadele eri ettevõtetes vms lähenemine), mis avaldaks kokkuvõttes suuremat mõju (võrreldes näiteks üldiste koolituste või väikeste toetuste pakkumisega).

JÄRELDUS 3: Osaliselt lahendavad ettevõtjad tööjõupuuduse probleemi värvates välistööjõudu, kuid selline lahendus sobib pigem suurettevõtetele. Välistööjõu puhul on üheks probleemiks nende keeruline integreerimine (sh elukoha leidmine, keeleoskus, suunatud sotsiaal- ja haridusteenused jms). Välistööjõu integreerimist toetavad erinevad organisatsioonid nagu Tartu linnas tegutsev Tartu Välismaalaste Teenuskeskus jne.

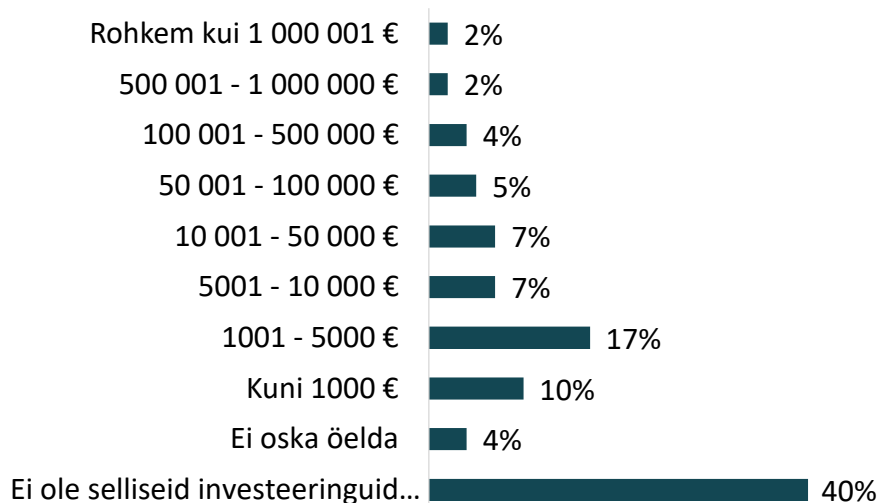
Soovitus 5: Tartu LV peaks toetama välistöötajate kohanemist ja integreerimist soodustavate teenuste pakkumist.

**Ettevõtete digitaliseerimisega
seotud vajadused ja
investeeringuplaanid**

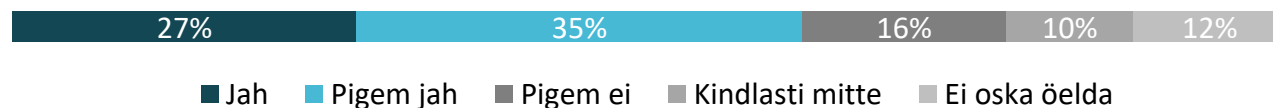
\ DIGITALISEERIMISSE ON VIIMASE 5 AASTA JOOKSUL INVESTEERINUD 56% ETTEVÖTETEST

KUI SUURES MAHUS OLETE VIIMASE VIIIE AASTA JOOKSUL TEINUD INVESTEERINGUID DIGITALISEERIMISSE? N=134

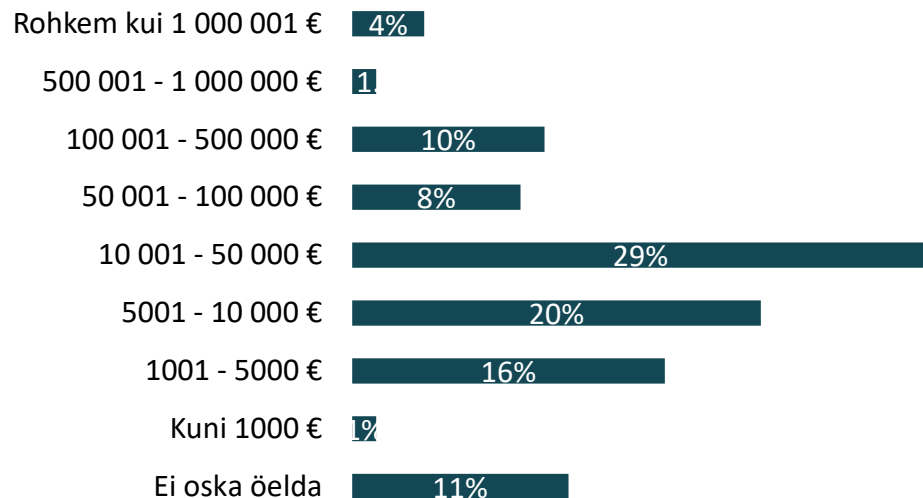
- Suuremad ettevõtted on suurema tõenäosusega investeerinud, nt valdav osa ettevõtetest kellel on 10 või rohkem töötajat, on investeerinud.
- Järgmise 5 a jooksul planeerivad rohkem investeerida suurema käibega (al. 100 000 EUR) ja väikse käibega (kuni 10 000 EUR) ettevõtted.
- Investeerida kavandatakse valdavalt tootmisprotsessidesse, aga ka teistesse tööprotsessidesse nagu tellimine-väljastamine, laoarvestus, juhtimine, raamatupidamine ja pakendamine.
- Digitaliseerimisse ei plaani järgmise 5 a jooksul enamasti väiksemad ettevõtted ja põhjusel, et ei näe selle järele vajadust.

KAS PLAANITE LÄHIMA VIIIE AASTA JOOKSUL TEHA DIGITALISEERIMISEGA SEOTUD INVESTEERINGUID? N=134

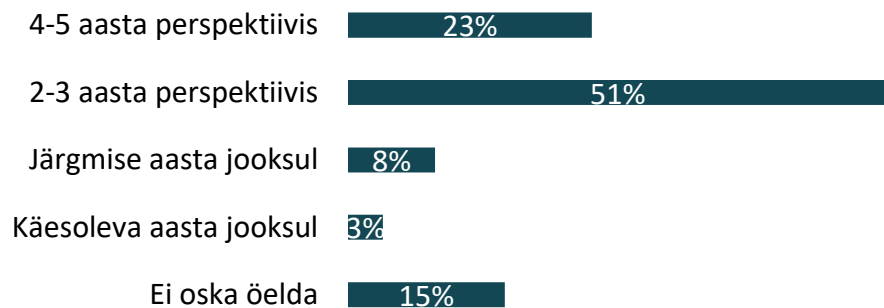
65% ETTEVÕTETEST, KES PLANEERIVAD DIGITALISEERIMISSE INVESTEERIDA, KAVANDAVAD KUNI 50 000 EUR SUURUST INVESTEERINGUT

MILLINE ON PLANEERITAVA INVESTEERINGU MAHT JÄRGNEVA 5 AASTA PEALE KOKKU? EUR, N=83

- Vahemikus 5000 – 50 000 EUR planeerib investeerida igas suuruses ettevõtteid. Sellest suuremates mahtudes kehtib põhimõte, et mida suurem ettevõtte, seda suurem investeering.
- Nooremad ettevõtted, kes on tegutsenud kuni 2 a planeerivad investeerida kaugemas perspektiivis ja vanemad lähemas.

MILLINE ON TEIE PLANEERITAVA INVESTEERINGU TEGEMISE AJAPERIOOD? N=83

\ ETTEPANEKUD, KUIDAS LINN SAAB KAASA AIDATA TÖÖSTUSETTEVÕTETE DIGITALISEERIMISELE

JÄRELDUS 5. Digitaliseerimisega tegelevad pigem ettevõtted, kelle tootmismahud on selleks piisavalt suured, et digitaliseerimine lisandväärtust pakuks. Suuremad ettevõtted käsitlevad digitaliseerimist kui ettevõtte arengu tavapärast protsessi.

Soovitus 5.1: Digitaliseerimist toetavad praegu kaks riiklikku meetet ja lisaks Tartu LV piirkondlik meede. Mõlemad riiklikud meetmed on mõeldud suurematele ettevõtetele, kelle majandusaasta keskmine müügitulu vähemalt 200 000 EUR-i ja suunatud on need ettevõtete digitaliseerimise ja automatiseerimise toetamiseks. Uuringust ei selgunud, et oleks täiendavalt vaja toetada suuri ettevõtteid sel teemal.

Soovitus 5.2: Tartu linna pakutud digitaliseerimise toetust peetakse asjakohaseks ja selle pakkumist võiks jätkata, et toetada ka väiksemahuliste projektide elluviimist.

Soovitus 5.3: Kuigi väike- ja mikroettevõtted üldiselt digitaliseerimisega ei tegele, siis peetakse asjakohaseks digitaliseerimist tutvustavaid koolitusi ja info jagamist sel teemal. Hiljuti loodud tehisintellekti ja robotikakeskuse AIRE eesmärgiks on pakkuda ettevõtetele mh koolitusi robotika ja tehisintellekti vallas, demoprojektide arendust jms. Seega info jagamist antud teemal ei ole Tartu LV-l mõtet dubleerida.

NB! Digitaliseerimine on seotud ka tööjõupuudusega- kui pole spetsialiste, kes tarka tehnoloogiat seadistada ja kasutada oskavad, siis see takistab digitaliseerimist.

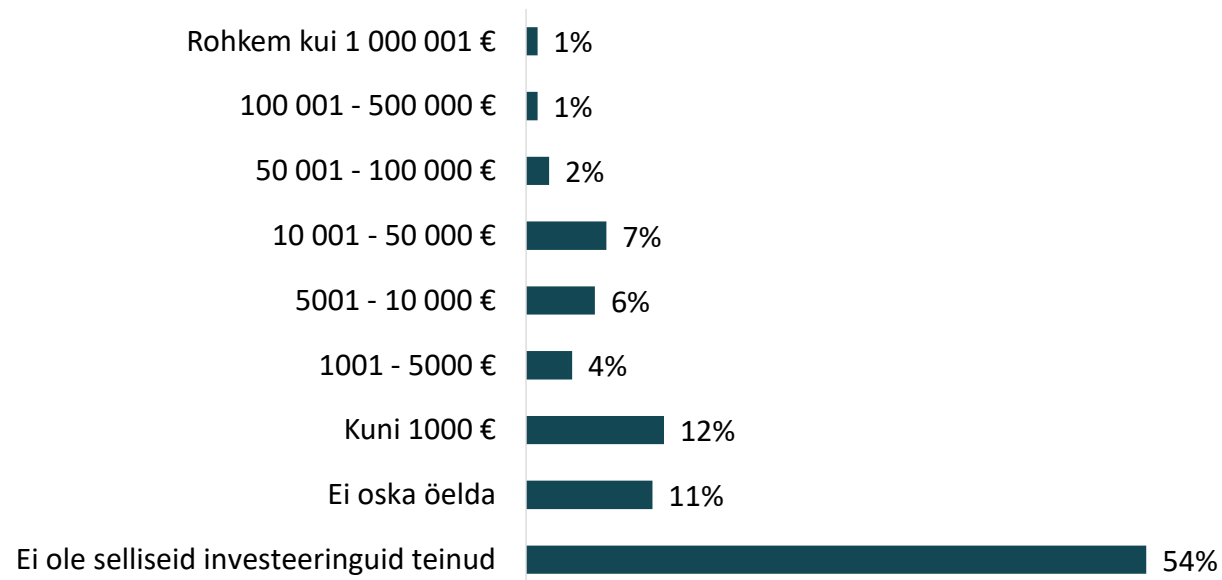
**Ettevõtete rohepöördega
seotud vajadused ja
investeeringuplaanid**

62% PEAB ENNAST VÄGA VÕI PIGEM TEADLIKUKS TÖÖSTUSETTEVÕTETE EES SEISVATEST ROHEPÖÖRDEGA KAASNEVATEST MUUDATUSTEST

KUIVÕRD TEADLIKUKS PEATE ENNAST ROHEPÖÖRDEGA KAASNEVATEST MUUTUSTEST, MIS SEISAVAD EES KA TÖÖSTUSETTEVÕTETEL? SIIN ALL MÕTLEME NII KOHUSTUSLIKE REGULATSIOONIDEGA NÕUTUD KUI VABATAHTLIKULT VALITUD MUUTUSI. N=134

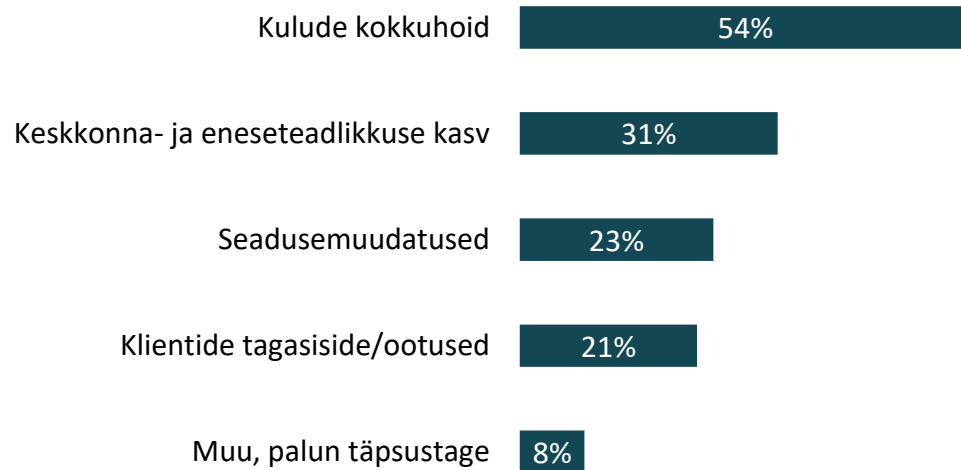
KUI SUURES MAHUS OLETE VIIMASE VIIIE AASTA JOOKSUL TEINUD INVESTEERINGUID ETTEVÕTTE KESKKONNAMÕJUDE VÄHENDAMISSE? N=134, % VASTANUD ETTEVÕTETEST

- Rohepöördega kaasnevatest muutustest peavad ennast teistega võrreldes enam kursis olevaks suuremad ettevõtted.
- Suurem osa seni investeeringuid mitte teinud ettevõtetest on kuni 9 töötajaga ettevõtted.
- Investeeringute mahud on seotud ettevõtete käibega: mida suurem käive, seda suurem on tehtud investeeringute maht.

54% ETTEVÕTTEID ON VIIMASE 5 AASTA JOOKSUL AJENDANUD KESKKONNAMÕJUDE VÄHENDAMISSE INVESTEERIMA KULUDE KOKKUHOID

MIS ON TEIE ETTEVÕTET VIIMASE VIIIE AASTA JOOKSUL ENIM AJENDANUD KESKKONNAMÕJU VÄHENDAMISEGA TEGELEMA? N=52

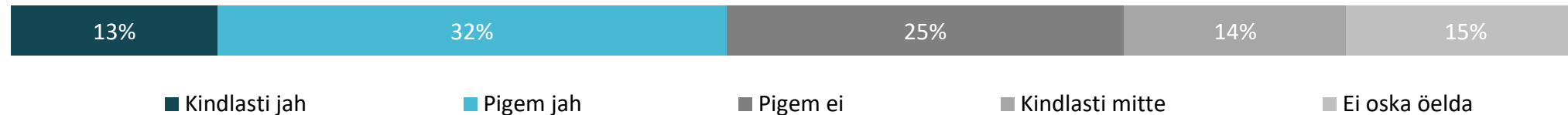

- „Muu“:
  - Keskkonnasõbralikkus, kaasaegne maailmavaade;
  - töökeskkonna ja töötajate heaolu nimel; teadlikkuse suurenemine;
  - ettevõtte parem maine ja rohepöörde kasutamine turundustegevuses;
  - ressursside efektiivsem kasutamine.

45% ETTEVÕTETEST PLANEERIVAD LÄHIMA 5 AASTA JOOKSUL TEHA ETTEVÕTTE KESKKONNAMÕJUDE VÄHENDAMISEKS INVESTEERINGUID

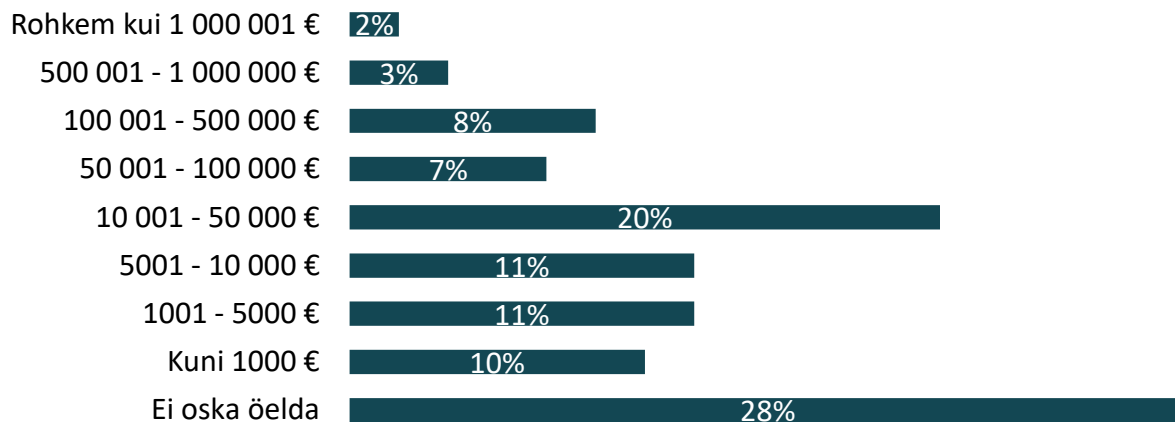
KAS PLAANITE LÄHIMA VIIIE AASTA JOOKSUL TEHA ETTEVÕTTE TEGEVUSE KESKKONNAMÕJU VÄHENDAMISEGA SEOTUD INVESTEERINGUID? N=134

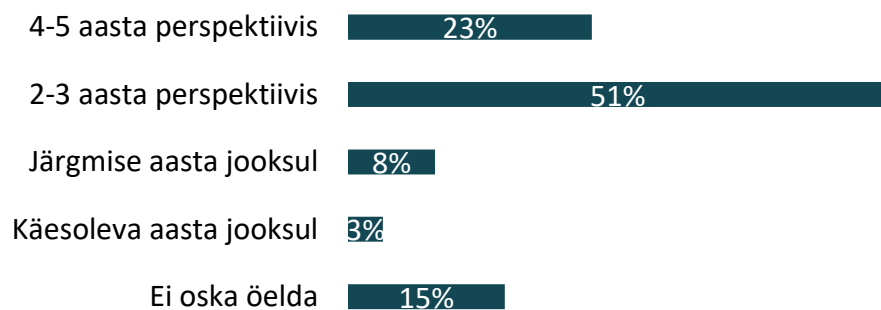
- Keskkonnamõjude vähendamise planeerib investeerida väiksem hulk ettevõtteid kui digitaliseerimisse.
- Investeeringuid planeerivad teistega võrreldes enam teha suuremad ettevõtted.
- Keskkonnamõjude vähendamise ei plaanita investeerida, kuna ei nähta selle järele vajadust (58%). Vähesel määral on põhjuseks rahaliste ressursside puudus (15%) ja et kõik vajalikud investeeringud on juba tehtud (11%), lisaks muud erinevad põhjused.
- Valdavalt planeeritakse investeerida keskkonnasäästlike tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtmisesse (75%), seejärel seadmete soetamise oma tootmisjääkide kasutamiseks (38%); ettevõttesiseste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahenduste kasutamise, mis tagavad ressursisäästu (31%); eesmärkide seadmise ettevõtte keskkonnamõjude juhtimiseks (18%) ning ettevõtte keskkonnamõjude juhtimisega tegelemise võimekuse hindamiseks (11%).

POOLED ETTEVÕTETEST, KES PLANEERIVAD KESKKONNAMÕJUDE VÄHENDAMISSE INVESTEERIDA, KAVANDAVAD INVESTEERINGUT SUMMAS KUNI 50 000 EUR

MILLINE ON PLANEERITAVA INVESTEERINGU MAHT JÄRGNEVA VIIIE AASTA PEALE KOKKU? EUR, N=61, % VASTANUD ETTEVÕTETEST

MILLINE ON PLANEERITAVA INVESTEERINGU TEGEMISE AJAPERIOOD? N=61

JÄRELDUSED:

- Alates 50 000 euro suurust investeeringut planeerivad teha ettevõtteid, kelle käive on pool miljonit eurot või rohkem.
- Kõige rohkem planeeritakse teha 10 001-50 000 EUR suurust investeeringut. See on nii ka digitaliseerimisse investeerimise plaanide puhul.
- Võrreldes digitaliseerimisega seotud investeerimisplaanidega on rohkem neid, kes ei oska planeeritavat investeerimismahtu öelda.
- Võrreldes digitaliseerimisega seotud investeerimisplaanidega on vähem neid, kes plaanivad investeerida sel või järgmisel aastal.

\ ETTEPANEKUD, KUIDAS LINN SAAB KAASA AIDATA TÖÖSTUSETTEVÕTETE KESKKONNAMÕJUDE VÄHENDAMISELE

Järeldus 6: Surve rohepöördega seotud muutustele tuleneb peamiselt regulatsioonidest ja ka üldistest ühiskonna muutunud hoiakutest. Rohepöördest on teadlikumad ja sel suunal korraldavad enda tegevust ümber rohkem suurettevõtted, keda muutunud regulatsioonid ka rohkem puudutavad.

Soovitus 6.1: Tartu LV-e poolt saaks ettevõtteid toetada üksikute spetsiifiliste probleemide lahendamisel (nt mitme suurettevõtte sarnaste tootmisjääkide taaskasutuse võimaluste leidmine vms) ja ettevõtjate vahelise koostöö eestvedamisel. Antud uuringu käigus tehti küll mitmeid erinevaid ettepanekuid, kuid ühtegi kesket probleemi, millesse sekkumist Tartu LV-lt oodataks, ei selgunud.

CIVITTA International
info@civitta.com
www.civitta.com

CIVITTA Estonia
info.ee@civitta.com
+372 646 448 8
www.civitta.ee

CIVITTA Latvia
Info.lv@civitta.com
+371 277 055 85
www.civitta.lv

CIVITTA Lithuania
info.lt@civitta.com
+370 685 266 80
www.civitta.lt

CIVITTA Finland
Info.fi@civitta.com
+358 505 261 694
www.civitta.fi

CIVITTA Denmark
Info.dk@civitta.com
+452 762 80 83
www.civitta.com

CIVITTA Poland
Info.pl@civitta.com
+48 690 001 286
www.civitta.pl

CIVITTA Ukraine
Info.ua@civitta.com
+380 442 270 140
www.civitta.com.ua

CIVITTA Slovakia
info.sk@civitta.com
+421 901 700 574
www.civitta.sk

CIVITTA Armenia
info.am@civitta.com
+3 741 054 6434
www.civitta.am

CIVITTA Romania
Info.ro@civitta.com
+403 180 535 88
www.civitta.ro

CIVITTA Moldova
Info.md@civitta.com
+373 797 550 99
www.civitta.md

CIVITTA Sweden
Info.se@civitta.com
+372 646 448 8
www.civitta.se

CIVITTA Belarus
Info.by@civitta.com
+375 296 018 517
www.civitta.by

CIVITTA Serbia
Info.rs@civitta.com
+381 11 2435 489
www.civitta.rs

CIVITTA Bulgaria
Info.bg@civitta.com
+359 884 076 576
www.civitta.bg

CIVITTA North Macedonia
info.mk@civitta.com
+389 71 391 957
www.civitta.com

CIVITTA Kosovo
info.ks@civitta.com
+383 493 380 55
www.civitta.com

CIVITTA Georgia
info.ge@civitta.com
www.civitta.com